

THEA BECKMAN PRIJS 2006

De jury bestond uit prof. Frits van Oostrom (voorzitter), schrijfster Aukje Holtrop en journaliste Marchien den Hertog.

JURY-RAPPORT

De jury las voor de Thea Beckmanprijs van het schooljaar 2005/2006 37 titels uit Nederland en België. Het viel ons op dat veel schrijvers teruggrijpen op voor de historische jeugdroman ‘klassieke’ periodes als de Middeleeuwen en wat voorheen de Tachtigjarige oorlog werd genoemd – in de shortlist staan maar liefst twee boeken over de Opstand. Toch dringt de moderne tijd de huidige kinderboeken binnen; de hoofdpersonen worstelen met tienerproblemen als onzekerheid, angst en verliefdheid, en geweld en terreur worden explicieter beschreven dan vroeger.

De **zes boeken** die de jury heeft genomineerd zijn spannend, geven een veelal genuanceerd beeld van het verleden en hebben literaire kwaliteit. Voordat we het juryrapport voorlezen wil de jury een schrijfster eervol vermelden. De boeken van Agave Kruijssen staan al enkele jaren op de longlist van de Thea Beckmanprijs. Haar ‘sprookverhalen’ zijn navertellingen van Middeleeuwse verhalen in bijzonder leesbaar hedendaags Nederlands. Mooi geschreven, met subtiel gedoseerde humor weet zij deze klassiekers toegankelijk te maken voor een nieuw publiek, zonder het origineel geweld aan te doen. Omdat de boeken geen echte historische jeugdromans zijn, zijn ze tot nu toe niet op de shortlist terecht gekomen, maar de jury vindt ze zeer de moeite waard.

André Boesberg, Zwarte stad (Lanoo, 2006)

Zwarte stad is een fraai, bijna filmisch geschreven verhaal over twee Russische kinderen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Nadat hun vader, een boer in het verzet, door de Duitsers is opgehangen, dwalen ze door een besneeuwd landschap en ontmoeten een gedeserteerde Duitse soldaat. Ze eindigen in het kapot geschoten Stalingrad, waar ze in opdracht van het Russische leger afschrikwekkende tochten ondernemen door het riool. Knap beschrijft Boesberg de gevoelswereld van Nikolai en zijn kleine zusje Vera. Tussen de regels door doemt het dilemma op dat veel Russen moet hebben beziggehouden: is het de moeite waard om te vechten voor een land dat zucht onder de terreur van Stalin?

Siebe Huizinga, Het verraad van Holland (De Fontein 2006)

Met de belevenissen van Thomas, die verzeild raakt in een complot van de Spanjaarden en tegelijkertijd op zoek is naar zijn afkomst, schreef Siebe Huizinga een avontuurlijk jongensboek dat zich afspeelt in de Tachtigjarige Oorlog. Een goed gedocumenteerde beschrijving van alledaagse details brengt het leven van de burgers tijdens de Opstand tot leven. Als Thomas terecht komt bij het Spaanse leger wordt duidelijk hoe chaotisch die soms verliep, en hoe kosmopolitisch dat leger eigenlijk was. Er is zelfs ruimte voor ‘goede’ Spanjaarden. Het open einde doet vermoeden dat dit wel eens het begin zou kunnen zijn van een spannende serie.

Rebecca Noldus, Zeekoorts (Van Holkema & Warendorf 2006)

Rebecca Noldus heeft een klassiek gegeven – meisje verkleedt zich als matroos en gaat naar zee – uitgewerkt in een levendig en vlot geschreven boek. Geertje denkt dat ze thuis niet meer welkom is, en scheept zich in als koksmatje op een schip naar de Oost, haar vader die is omgekomen bij een schipbreuk achterna. Zeekoorts biedt een boeiend, waarheidsgetrouw, bij vlagen ijzingwekkend beeld van het leven en de ontberingen aan boord van een VOC-schip, en verveelt daarbij geen moment. Het is daarmee ook een eerbetoon geworden aan de ‘gewone’ zeelieden, die de Republiek met hun harde werken aan boord voorzagen van rijkdom en roem.

Rob Ruggenberg, Het verraad van Waterdunen (Querido, 2006)

Ook Het verraad van Waterdunen is een spannende, soms juist bijna dromerige jeugdroman over de Opstand, deze keer met een grote rol voor vier meisjes. Nadat hun families gedood zijn in de Spaanse furie, vormen ze een roversbende om in leven te kunnen blijven. Aanstekelijk vertelt Rob Ruggenberg hoe de meisjes en hoofdpersoon Robbe in contact komen met de Watergeuzen en betrokken raken bij de verjaging van de Spanjaarden uit Vlissingen. Tegelijkertijd wordt duidelijk hoe gewone kinderen overleven in de uitzonderlijke omstandigheden van een oorlog.

Aline Sax, Wij, twee jongens (Clavis, 2006)

Met Wij, twee jongens heeft de Belgische jonge schrijfster Aline Sax een volwassen jeugdboek afgeleverd. Adriaan moet bij zijn emigratie naar de Verenigde Staten zijn familie en tweelingbroer achterlaten tijdens de kille keuring op Ellis Island. Terwijl hij zich staande probeert te houden in het onvriendelijke New York ontdekt hij zijn homoseksualiteit. Zo openen zich in Amerika een nieuwe wereld en een nieuwe tijd, die soms minder idyllisch zijn dan zij op het platteland van België leken. Aline Sax slaagt er in de zoektocht naar de eigen identiteit op een geslaagde manier te verweven met het historische thema.

Willy Spillebeen, Serge/Samuel (Davidsfonds/Infodok 2005)

Op een dag verschijnt de donkere Serge op een school in een Vlaams dorp, waar de Tweede Wereldoorlog enigszins aan voorbij lijkt te gaan. Zijn komst wekt verwondering, maar geen van zijn klasgenoten kan vermoeden wat hij heeft meegemaakt. Dit dubbele perspectief maakt de traumatische ervaringen van de joodse jongen, die eigenlijk Samuel heet, nog scherper. Spillebeen heeft aangrijpend en geloofwaardig beschreven hoe een kind met zijn moeder en zusje in een kazerne wacht op transport naar het oosten. Ook weet hij duidelijk te maken hoe de schuld van de overlevende ontstaat; schaamte en schuldgevoel zullen de rest van Samuels leven beheersen als hij zijn moeder moet achterlaten bij zijn sprong uit de trein.

De winnaar van de Thea Beckmanprijs 2005/2006

Van de zes boeken op de shortlist waren er drie die voor de jury het meest in aanmerking kwamen voor de hoofdprijs: André Boesbergs Zwarte stad, Zeekoorts van Rebecca Noldus en Serge/Samuel van Willy Spillebeen. De jury heeft hier lang over gedelibereerd, en uiteindelijk gekozen voor een jeugdroman die er in slaagt aan een verhaal dat al talloze keren verteld is, iets toe te voegen. Een boek over – in de woorden van de hoofdpersoon – een ‘gewoon, gelukkig kind dat ineens, samen met zovelen, brutaal uit het paradijs werd verdreven’. Sober maar indringend beschrijft het de jodenvervolging door de ogen van een kind.

Winnaar van de Thea Beckmanprijs 2005/2006 is Serge/Samuel van Willy Spillebeen.